

HÅKAN ÖSTLUNDH

STANK

Literaire thriller

Uit het Zweeds vertaald door

Ron Bezemer

en

Neeltje Wiersma

Oorspronkelijke titel	Slåke
Verschenen bij	Ordfront Förlag, Stockholm, 2005
© Oorspronkelijke tekst	Håkan Östlundh, 2005
© Nederlandse vertaling	Ron Bezemer, Neeltje Wiersma en uitgeverij de Rode Kamer 2007
Met toestemming van	Leonhardt & Høier Literary Agency, Kopenhagen
Eindredactie	Ton Lelieveld
Omslagontwerp	Stefan Bus/Studio Lascaux, Meppel
Lay out	Rough Design, Haarlem
Druk en zetwerk	Uniprint International, Budapest

1e druk september 2007

ISBN/EAN 9789078124108

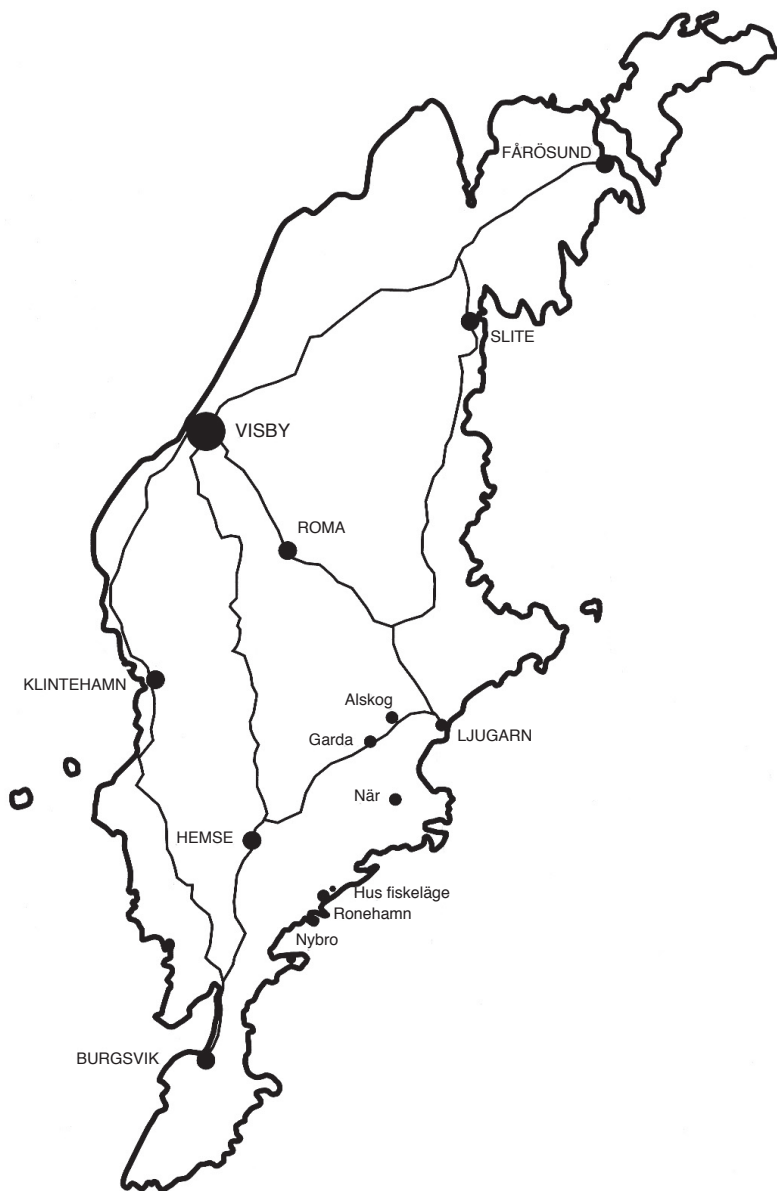
NUR 305

www.rodekamer.nl

Dankwoord

*Veel dank aan Daniel Åhlén en Magnus Frank van de politie Gotland.
Tevens ben ik dank verschuldigd aan
Anna Herlöfsson en Håkan Wallin.*

GOTLAND

1

Hij was vroeg het huis uitgevlucht. Dat was deze week al de tweede keer. Zijn lichaam deed vanbinnen pijn. Hij haatte zijn lichaam als het in zo'n toestand verkeerde: vol onbehagen dat hij eruit moest schudden, net zolang tot de rust weer helemaal de overhand kreeg en hem veranderde in een vat vol malende gedachten. Hij was zo akelig wakker. Waarom kon hij niet slapen? Waarom kon hij niet slapen tot een uur of elf, twaalf, zoals hij altijd deed? Het was vroeg, maar de zon stond al hoog aan de hemel en scheen steeds feller – het was nu echter veel aangener dan later op de dag. Om deze tijd waren er nog schaduwen, en dat had wel iets goeds, vooral als je gedwongen was naar buiten te gaan omdat uit alle hoeken en gaten van dat lelijke huis de gedachten naar je toe kwamen sluipen. Hij fietste over de grindweg, waar geen mens te zien was. De hele wereld sliep, zelfs de schapen die anders liepen te blaten op de pas gemaaide weiden waren stil. De motorzagen hadden dagenlang gejangt en de dennentakken en die van de jeneverbesstruiken waren op grote stekelige stapels gelegd. Die stapels zag hij soms in zijn dromen, die ongestuurde stekelige, schilferige takkenbossen met ertussen opgewaaid zand, zoals het zand op het strand dat aan je natte voeten klonterde als een sponsige tweede huid.

Zoals gewoonlijk was hij alleen, maar hier buiten vond hij dat prettig. Hij ging er op de fiets vandoor; kilometer na kilometer. Het was bevrijdend, niemand anders verstoorde zijn stille wereld. Het licht werd er vriendelijker door. Maar hij had liever geslapen.

Hij kwam aan bij de heuvel. Er was weer niemand vandaag. Alles was zoals altijd. Daar had hij de ekster gevonden, precies daar, op de plek waar de weg omhoog liep. Uit de verte had het een steen geleken, toen hij dichterbij kwam leken het er twee en vlakbij bleek het een zeer vreemde ekster. Hij was er een meter vandaan gestopt en had er met gebogen hoofd naar staan kijken. De ekster was in tweeën gespleten. Twee volledig schoon gekloven eksterhelften midden op het grindpad. De ingewanden waren verdwenen; opgegeten door insecten of vogels, en de twee vleugels en de dunne stukken skelet waren volstrekt reukloos en een beetje stoffig. Er zoemde niet één vlieg omheen. Het was onbegrijpelijk hoe de vogel zo perfect in twee even grote delen was

gedeeld. Hoe kon dat? Hij had gedacht dat het een teken moest zijn. Ja, het was natuurlijk een openbaring. De bliksem was ingeslagen en had als een mes de ekster in tweeën gedeeld. Het was God of het lot.

Hij had geglimlacht, want hij geloofde zulke onzin niet, maar toch dacht hij dat dit een teken was dat hij niet zomaar naast zich neer kon leggen. Hij moest er op de een of andere manier iets mee doen. Met moeite had hij zich ervan kunnen losrukken, had lang zo staan staren voordat hij er langzaam voorbij kon rijden, achteruit kijkend en starend tot hij meer vaart kreeg. Alleen slachters sneden dieren precies doormidden, want dat deden ze altijd, het was de eenvoudigste manier om dieren zo te snijden – in twee stukken vlees die elkaars spiegelbeeld zijn. Zo werden schapen, koeien en varkens gedeeld, maar kippen niet. Daar hakte je de kop van af. Katten kon je wel weer delen, ja, zelfs katten kon je delen. Maar eksters? Er was toch niemand die eksters slachtte.

Toen was hij verder gefietst. En dat deed hij nu ook. Hij trapte en trapte, en de felle zon scheen en scheen en scheen.

Het zag ernaar uit dat het een mooie zomerdag zou worden. Een nieuwe, veelbelovende dag op het eiland, ver in de Oostzee. De krachtige aanlandige wind zou het water verwarmen en binnen een paar uur zou de lucht gevuld zijn met uitgelaten kinderstemmen en op de smalle pier zouden de talloze afdrukken van natte voetjes te zien zijn. Diezelfde wind zou natuurlijk het zonnebaden op het strand minder aangenaam maken. Maar de ouders zouden het op het zand volhouden zolang de kinderen blij en druk bezig waren. Ze zouden worstelen met hun ochtendkrant die wapperde in de wind en zouden proberen warm te blijven met koffie uit hun thermoskan.

Op de parkeerplaats bij de badplaats stond een Volvo-stationcar met een skibox op het dak. Hij stond geparkeerd naast het bord met de tekst “Verboden honden op het strand uit te laten”. De auto was blauw en de skibox wit met een zwarte sierstreep. Edvin Gardelin bleef staan en keek boos naar de Volvo, de enige auto op de hele parkeerplaats. De wagen stond daar al lang geparkeerd. Was het twee weken, of was het al drie? Hij wist het niet zeker, maar het was al behoorlijk lang.

Hij had het moeten opschrijven. Maar aan de andere kant, toen hij hem had opgemerkt kon hij niet weten dat hij daar zou blijven staan.

Hij liep moeizaam naar de Volvo en peuterde voorzichtig met zijn stok in de roestaanslag aan de rechter voorkant. De auto was in een tamelijk slechte staat, maar was er niet zo slecht aan toe dat het waarschijnlijk was dat iemand hem daar had achtergelaten. Edvin gluurde door de zijruit aan de passagierszijde en maakte met zijn hand een schaduw om de weerkaatsing van de zon op het glas weg te nemen. Er was niet veel te zien. Tussen het dashboard en de voorruit zat een parkeerkaart geklemd. Steunend op zijn stok deed hij moeizaam een paar stappen naar voren. Onderaan op de parkeerschijf was het bovenste deel van een tekst te zien die hij na een tijdje kon ontcijferen: “Haninge Centrum”. Iemand van het vasteland dus, wat hij al had vermoed.

Hij rechtte zijn rug en keek om zich heen om te zien of er iemand was met wie hij zijn ergernis kon delen over de slechte gewoonte van al die zomergasten die steevast de parkeerplaats bij het strand als stalling voor hun auto gebruikten, terwijl ze zelf god mag weten wat uitspookten. Maar er was niemand in de buurt.

Het was nog vroeg. Zelfs te vroeg om de enkele badgast te treffen die een ochtendduik nam. Dat was nu eenmaal zijn gewoonte. Altijd al vroeg in de ochtend actief. Daar was niet veel aan te doen. Het grote, met gras begroeide terrein tussen het strand en de parkeerplaats lag er verlaten bij: de kleedhokjes, de gemeentelijke sauna, de douche waar kampeerders voor vijf kroon één minuut warm water over zich heen konden krijgen en de speelplaats met de draaimolen, waar de kinderen later op de dag rondrenden. Ook de nieuwe strandweg, die vanaf de parkeerplaats liep, was nog stil en verlaten.

Er kwam een onaangename windvlaag vanaf het strand. Zeewier. Rottend zeewier of ‘slåke’ zoals het in het dialect van de Gotlanders heette. Een beetje weeïge geur, die je zonder waarschuwing overviel. Het was nog zo niet lang geleden dat het strand voor het toeristenseizoen was schoongemaakt, maar wat hielp het? Met een krachtige wind uit de goede, of beter gezegd de verkeerde richting lag het strand binnen een dag weer vol zeewier. Een metersbrede, stinkende wal langs de vloedlijn.

Edvin keerde zijn rug naar de wind en liep steunend op zijn stok naar huis. Hoe dan ook, dat met die Volvo, dat hoorde niet. Hij moest de politie bellen, ja dat zou hij doen.

Toen inspecteur Gunilla Borg het politiebureau in Hemse binnenkwam, knipperde het rode lampje van het antwoordapparaat. Wanneer het bureau onbemand was, verwees een mededeling naar de politie in Visby of in noodgevallen naar 112.

Gunilla was er vandaag als eerste. Ze drukte op het af luisterknopje van het antwoordapparaat terwijl ze door het raam naar buiten keek. De gemeentelijke hovenier was bezig de haag te snoeien die het kleine, open plein voor het politiebureau omheinde. Er stond maar één bericht op de band. Een oude man in Ronehamn klaagde over de parkeergewoonten van de bewoners van het vasteland.

Ze liep de keuken in om koffie te zetten voor de ochtendvergadering. Haar collega's zouden er over vijftien minuten zijn. Toen ze de filter in het koffiezetapparaat zette, ging de telefoon. Ze liep terug naar haar bureau en nam op.

‘Politie Hemse.’

‘Hallo, u spreekt met Edvin Gardelin’, zei een oudemannenstem.

Gunilla Borg had de naam niet onthouden, maar herkende de stem van het antwoordapparaat meteen. Voor de man moest het belangrijk

zijn. Hij bleef volhouden.

‘Hebt u mijn bericht gehoord?’ vervolgde de man.

‘Ja’, zei Gunilla, ‘er was iets met een auto.’

‘Dat klopt. Wat gaat u eraan doen?’

Eraan doen? De man had noch zijn telefoonnummer achtergelaten, noch het kenteken van de auto genoemd. Wat had hij eigenlijk verwacht?

‘Wat is er precies met die auto?’

Edvin Gardelin kuchte en wachtte even voordat hij rustig en duidelijk van wal stak.

‘Die staat al meer dan twee weken op de parkeerplaats bij het strand. Een echte roestbak. Natuurlijk weer een van de bewoners van het vasteland die zich hier komen misdragen. Vorige zomer is er eentje bij de haven in het water gekukeld. Leonid moest erin springen om hem eruit te halen. Dronken als een kanon. Hij zou verdronken zijn als Leonid er niet in was gesprongen, maar erg dankbaar was hij niet ...’

‘Denkt u dat iemand de auto heeft gedumpt’, onderbrak Gunilla Borg hem, bang om te blijven vastzitten aan een ellenlange uiteenzetting over de slechte gewoonten van de zomergasten.

‘Achtergelaten’, verduidelijkte ze, toen het stil werd in de hoorn.

Het was nog een tijdje stil, terwijl Edvin Gardelin in zijn gedachten de draad weer oppakte.

‘Ik weet niet wat ik moet denken, maar er is iets vreemds met die auto.’

‘Voor zover ik weet, is het vrij parkeren bij het strand. We kunnen eigenlijk niets doen. Het is aan de eigenaar van het parkeerterrein.’

Dat vond Edvin Gardelin erg vreemd. Om niet allerlei wetsparagrafen over de bescherming van privé-eigendom te hoeven uitleggen, beloofde Gunilla snel de auto in het register van de Rijksdienst voor het Wegverkeer te zullen opzoeken. Of Edvin het kenteken misschien had? Het zou kunnen dat de wagen gestolen was. Edvin had het kenteken. Gunilla krabbelde het nummer op een schrijfblok bij de telefoon en maakte een eind aan het gesprek.

Ze had nog geen twee stappen in de richting van de keuken gedaan of de telefoon rinkelde opnieuw. Ze nam op.

‘Ja, hallo, met Bengt Gustavsson. Ik wil een inbraak melden.’

Het was stil in de hoorn.

Ze begreep onmiddellijk dat de man die belde te opgewonden was om de juiste woorden te vinden. Dat was niet zo ongewoon.

‘Vertelt u het maar stap voor stap’, zei ze.

Ze hoorde de zware ademhaling van de man aan de andere kant van de lijn.

‘Godverdomme’, zei hij.

Fredrik Broman draaide vanaf *Avagatan* de binnenplaats van het politiebureau op en parkeerde naast de garage. Vandaag reed hij in de rode Fiat. Hij gaf de voorkeur aan de Volvo, maar er was eigenlijk geen zinnige reden om met die grote auto naar Visby te pendelen.

Voor hij achter het stuur plaatsnam, had hij zes kilometer hardgelopen. Hij voelde zich alert en was tevreden met zichzelf, bevrijd van een paar overbodige vetcellen en een enigszins slecht geweten. Maar de laatste keer dat hij had hardgelopen was alweer een poosje geleden. Hij wist dat hij weer zou moeten beginnen. Dat hij moest. Twee, drie keer in de week, anders had het geen zin. Onlangs had hij ergens gelezen dat je minstens zevenentwintig kilometer in de week moest rennen – verdeeld over vijf, zes keer – om enig medisch effect te bereiken. Oké, de cholesterol moest hij maar eens bij het avondeten te lijf gaan, maar zijn conditie moest hij toch met hardlopen zien te verbeteren.

Hij stapte uit de auto, een tikkeltje stijf na de vijfenveertig minuten durende autotocht met benen die net hadden hardgelopen. Over enigerlei vorm van stretchen had hij zich maar niet druk gemaakt. Het voelde goed zo. Hij voelde dat het effect had gehad.

De deur van de garage stond open en hij liep via die weg naar binnen. Het politiebureau van Visby was in de jaren zeventig gebouwd en werd op dit moment gerenoveerd. Dat was ook hard nodig. Vanbinnen was het echt uitgeleefd en vrij lelijk. De inrichting bestond uit een merkwaardige mengeling van groen, blauw, rood en roze. Vanbuiten zag het er uit als een blauwe container van plaatijzer. Ooit was het gebouw knalblauw geweest. Vandaar de koos-, of misschien wel de scheldnaam – wat je maar wilde – de “Blauwe Koe”.

In de loop der jaren was het knalblauw verbleekt tot lichtblauw grijs, zoiets als een grauwe oktoberhemel. De dagen van de gevel van blauw plaatijzer waren hoe dan ook geteld. Die zou verdwijnen en worden vervangen door lichtgrijs pleisterwerk; dat paste beter bij het wereldcultuurerfgoed van de middeleeuwse stad Visby.

Zelf hield Fredrik wel van die fletsblauwe plaatijzeren container. Het oogde licht en vriendelijk, dit in tegenstelling tot de zware, bruine kolos van het politiebureau op Kungsholmen in Stockholm, waar hij

vijftien jaar geleden zijn eerste dienstjaren had doorgebracht.

Hij groette een paar collega's van de ordepolitie en liep door de gangen van de provisorische vertrekken van de recherche. Tijdens de verbouwing was niets zoals anders. In het deel van het pand dat nog niet zo lang geleden het postkantoor van Visby was geweest, waren op dit moment Fredrik en zijn tien collega's van de recherche van Gotland gehuisvest.

‘Fredrik! Dus jij doet het vandaag een beetje rustig aan?’

Het was Gustav Wallin die over de rand van zijn box heen gluurde. Werken in een kantoortuin was een van de dingen waar ze tijdens de renovatie tijdelijk mee moesten leren leven.

Gustav was drie jaar jonger dan Fredrik en de enige bij de recherche van onder de veertig, Eva Karlén van de technische recherche niet meegerekend. Gustav woonde in Hemse, het plaatsje dat het dichtst bij het dorpje van Fredrik en Ninni lag. De gemeente begon slechts enkele kilometers ten zuiden van Hemse. Joakim, Fredriks oudste zoon, zat in dezelfde klas van *Högbysskolan* als Gustavs zoon Martin.

‘Ik compenseer de avond van vorige week.’

‘Ja, ja. Je hebt je gewoon verslapen. Ik zal niets zeggen hoor’, glimlachte Gustav.

Fredrik was nog niet gewend aan het zwarte trendy baardje dat zijn collega vlak voor de zomer had laten staan. Gustav had ravenzwart haar en tegenwoordig ook een zorgvuldig geschoren half baardje dat uitliep in twee brede bakkebaarden. Hij moest erkennen dat Gustav de enige van de recherche was die wat zijn uiterlijk betreft een beetje stijl had. Naast Gustavs keurig gestreken overhemden waren het vooral spijkerbroek en trui wat de klok sloeg.

‘Zeg, toen jij nog zat te ontbijten was ik al buiten aan het hardlopen. Naar Östris en terug.’

‘Dat is een behoorlijk stuk’, zei Gustav terwijl hij zijn wenkbrauwen optrok. ‘Meen je serieus dat je je overwerk compenseert met hardlopen?’

‘Ach nee, dat niet alleen. Ik moest tussendoor ook nog even voor mijn gezin zorgen.’

Gustav dacht even na, knikte vervolgens, waarna een brede grijns over zijn gezicht trok.

Fredrik grijnsde terug, maar zei niets.

‘Fredrik?’

Göran Eide, hoofd van de afdeling recherche, zwaaide vanaf zijn

plek met een telefoonhoorn.

‘Ik verbind een gesprek naar je door.’

‘Oké.’

Fredrik trok zijn stoel naar zich toe en ging zitten. Hij nam de telefoon op zodra die overging.

‘Hallo, met Gunilla Borg in Hemse.’

Hij had haar een paar keer ontmoet, maar niet veel meer dan hallo tegen haar gezegd.

‘Hallo’, zei hij nu weer, ‘waarmee kan ik je helpen?’

‘Nou ...’ zei ze en aarzelde even. ‘Ken je het vissersplaatsje Hus, bij Ronehamn?’

‘Jazeker.’

‘We hebben een melding binnengekregen van een inbraak in een van de boothuizen daar. We zijn er zojuist naartoe geweest om te kijken en ... ja, het was eigenlijk verrekke vreemd. Iemand heeft daarbinnen een geslacht lam op de vloer neergelegd.’

Fredrik proestte. Een mengeling van een lach en verbazing.

‘Het kan een soort dreigement zijn’, ging ze verder. ‘Ik denk dat het iets is waar jullie misschien naar zouden moeten kijken.’

‘Naar een dood lam?’

‘Ja.’

‘In welke zin zou het dan een dreigement kunnen zijn, denk je?’

‘Tja, eh, het is een beetje moeilijk te beschrijven, maar het zag er echt akelig uit. Het zou het beste zijn als iemand van jullie er even naar zou kunnen kijken.’

Fredrik zuchtte inwendig en hoopte dat Gunilla Borg zijn gebrek aan enthousiasme niet merkte. Het klonk niet bepaald als een zaak voor de recherche, maar omdat Göran het gesprek had doorverbonden, kon hij moeilijk nee zeggen. Bovendien had hij toevallig toch niet veel op zijn bureau liggen. Het was tot nu toe een rustige week geweest.

Hij nam de gegevens op die hij nodig had en beloofde dat hij contact zou opnemen met de eigenaar van het boothuis.

Hij loerde naar Görans plek terwijl hij de hoorn neerlegde. Hij meende bijna in een van de mondhoeken van de commissaris een glimlachje te zien. In zijn herinnering liep hij het gesprek met Gunilla Borg door en hij kon niet ontkennen dat het hem iets van een één-aprilgrap leek. Maar het was geen 1 april. Het was 1 juli.

Hij keek over de rand van de box naar Gustav.

‘Hoe is het? Heb jij veel omhanden?’

‘Nee, dat kan ik niet beweren. Het is bijna belachelijk rustig. Ik weet niet waar dat aan ligt.’

‘Ga je mee naar Ronehamn om naar een dood lam te kijken?’